

PEUTEROPVANG DE KABOUTERS

PEDAGOGISCH BELEIDSPLAN

Inleiding

Binnen onze opvang leveren we een bijdrage aan een gezonde opvoeding en ontwikkeling van kinderen. Met dit doel voor ogen wordt continue gewerkt aan het ontwikkelen, vertalen en implementeren van pedagogisch beleid.

Om de ontwikkeling van een kind zo goed mogelijk te laten verlopen, richten we ons bij het ontwikkelen en uitvoeren van pedagogisch beleid in eerste instantie op de **vier pedagogische (basis)doelen** van Marianne Riksen-Walraven. Om deze doelen te kunnen realiseren moeten opvoeders (pedagogisch medewerkers) beschikken over een aantal **(interactie)vaardigheden**.

Daarnaast zijn de ervaringen die het kind opdoet met anderen en de materiële omgeving van belang. Dit vraagt vaardigheden in het creëren van voorwaarden die passen bij de ontwikkelingsfase van het kind. Het gaat dan bijvoorbeeld om het aanbieden van het juiste spel- en speelmateriaal, het op een stimulerende manier inrichten van de binnen- en buitenruimte en het bieden van activiteiten. Hieronder benoemen we de pedagogische basisdoelen en (interactie)vaardigheden die de kapstok vormen van het ontwikkelen van beleid. Dit pedagogisch beleidsplan is hier een uitwerking hiervan.

Pedagogische basisdoelen	Interactievaardigheden
<ul style="list-style-type: none"> • Bieden van emotionele veiligheid • Gelegenheid bieden voor het ontwikkelen van persoonlijke competentie • Gelegenheid bieden voor het ontwikkelen van sociale competentie • Overdragen van waarden en normen	<ul style="list-style-type: none"> • Emotioneel ondersteunen • Respect voor autonomie • Structuur bieden en grenzen stellen • Informatie en uitleg geven

Een pedagogisch beleidsmedewerker houdt zich bezig met het voorbereiden, (mede)ontwikkelen, bewaken en realiseren van pedagogisch beleid. Binnen Peuteropvang de Kabouters wordt minimaal 50 uur aan pedagogisch beleid besteed.

Het pedagogisch beleidsplan wordt jaarlijks geëvalueerd, waar nodig aangepast, en voorgelegd aan de ouderraad. Het wordt uitgereikt aan ouders en is in te zien op onze website.

Visie

Dit pedagogische beleidsplan omschrijft onze visie op het verantwoord opvoeden van een kind van 2-4 jaar (in een groep), met als doel het kind een veilige plek te bieden waar het zich veelzijdig kan ontwikkelen. In dit plan beschrijven we onze pedagogische uitgangspunten en de daaruit voortkomende werkwijze die al onze pedagogisch medewerkers hanteren in de begeleiding van kinderen. Bij het opstellen hiervan is uitgegaan van de 4 pedagogische doelen (van Prof. Dr. Marianne Riksen-Walraven):

1. Het bieden van emotionele veiligheid

Jonge kinderen moeten zich veilig en beschermd voelen. Als een kind zich onveilig voelt staat het niet open om te spelen en te leren. Het gevoel van veiligheid in de Peuteropvang wordt bepaald door de groepsleiding, de ruimte/omgeving en het contact met andere kinderen.

Rituelen, feesten verjaardagen (deel 1),
Afscheid nemen van de ouders/verzorgers (deel 2)
Emotionele ontwikkeling (deel 2)
Verjaardagen en afscheid (deel 2)
Zelfredzaamheid (deel 2)

2. Het bevorderen van de persoonlijke competentie

Het kind moet zelfstandigheid, zelfvertrouwen, flexibiliteit en creativiteit kunnen ontwikkelen. Het kind moet zich kunnen ontwikkelen op de verschillende ontwikkelingen motorisch, cognitief emotioneel en sociaal.

Scheppen van ontwikkelingsmogelijkheden van kinderen (deel 1 A)

3. Het bevorderen van de sociale competentie

Met sociale competenties wordt bedoeld dat het kind leert om goed te kunnen communiceren, samenwerken, anderen helpen, conflicten voorkomen en oplossen. Door het leren van sociale competenties geeft je aan kinderen de kans om zich te ontwikkelen tot personen die goed kunnen functioneren in de samenleving.

Taal en spraakontwikkeling (deel 1)
Sociale en emotionele ontwikkeling (deel 1)
Sociale ontwikkeling (deel 2)

4. Het bevorderen van de socialisatie van kinderen door overdracht van algemeen aanvaardbare normen en waarden

De kinderen leren wat wel en niet mag. Er zijn veel ongeschreven gedragsregels: je mag een ander geen pijn doen, samen delen, om de beurt, etc. Spelenderwijs en in de dagelijkse omgang met de kinderen probeer je ze dit bij te brengen. Dit basisdoel is de kern van de opvoeding. Je laat kinderen kennismaken met grenzen, normen en waarden, maar ook met omgangsvormen in onze samenleving.

Dit beleidsplan is opgedeeld in twee delen:

- A. Algemeen: waarom werken we op deze manier
- B. Concreet: wie, wat, wanneer en hoe

Deel 1

Algemene doelstelling De Kabouters

Peuteropvang De Kabouters stelt zich ten doel om kinderen in de leeftijd van 2 tot 4 jaar, in een voor hen veilige en vertrouwde omgeving bij voorkeur minimaal twee dagdelen onder deskundige leiding op te vangen, te verzorgen en te begeleiden. Hierbij staat voorop dat contact hebben met andere kinderen voor peuters belangrijk is: ze kunnen met elkaar en met de pedagogisch medewerkster spelen, plezier maken en spelenderwijs een aantal dingen leren. Binnen het pedagogisch beleidsterrein onderscheiden wij drie aandachtsgebieden:

A. Scheppen van ontwikkelingsmogelijkheden voor kinderen

Doordat we zowel individuele als groepsgerichte aandacht geven, krijgt het kind de kans zich zo volledig mogelijk te ontplooien en stimuleren we de algehele ontwikkeling optimaal. Hierbij bekijken we of de ontwikkeling goed verloopt, zodat eventuele problemen of achterstanden vroegtijdig kunnen worden onderkend.

Pedagogisch hoofddoel

Het hoofddoel is de kinderen te laten spelen, alleen en met anderen, waarbij, door de leiding, aandacht wordt besteed aan de ontwikkeling op een aantal terreinen:

- Taal- en spraakontwikkeling
- Creatieve ontwikkeling
- Lichamelijke (motorische) ontwikkeling
- Sociaal-emotionele ontwikkeling
- Ontwikkeling van de identiteit en zelfredzaamheid
- Verstandelijke ontwikkeling

De taal- en spraakontwikkeling

De taal- en spraakontwikkeling speelt een grote rol in de peuteropvang. Zowel individueel als groepsgericht stimuleren we de taal- en spraakontwikkeling. Een goede taal- en spraakontwikkeling is de basis voor het lezen, schrijven en rekenen, dus voor alle schoolvakken en de verdere toekomst. Deze voorschoolse aandacht voor taal is zeker ook belangrijk voor kinderen met andere culturele achtergronden die thuis een 'andere' taal spreken dan Nederlands.

Wij werken met het Voor- en Vroegschoolse Educatieprogramma Uk en Puk. Hoofddoel van dit VVE-programma is de Nederlandse taalvaardigheid van de peuters stimuleren, zodat de kinderen een goede start kunnen maken op de basisschool. De nadruk ligt hierbij vooral op de taalvaardigheden spreken en luisteren en op de uitbreiding van de woordenschat.

Op De Kabouters wordt Nederlands gesproken, zodat elk kind deze taal leert te begrijpen en spreken. Het aanleren van de Nederlandse taal gebeurt spelenderwijs aan de hand van de thema's van Uk en Puk (of Ik ben Bas) in de vorm van boekjes voorlezen, verhaaltjes vertellen, vertelplaten, activiteiten in kleine groepjes, liedjes zingen, voorwerpen benoemen, gesprekjes voeren met de kinderen en in de alledaagse omgang met elkaar.

De ontwikkeling van de creativiteit

Vrij spelen en expressieactiviteiten zijn een belangrijk onderdeel in de peuteropvang. We laten de kinderen zoveel mogelijk hun gang gaan tijdens de activiteiten. De pedagogisch medewerksters stimuleren de kinderen door zelf mee te doen en een voorbeeld te zijn voor de kinderen die nog niet goed weten wat ze kunnen doen.

De pedagogisch medewerksters zullen de kinderen laten kennis maken met verschillende soorten materialen en laten experimenteren met creatieve middelen. Daarnaast maken we gebruik van andere expressiematerialen zoals muziekinstrumenten en Cd's.

De lichamelijke (motorische) ontwikkeling

De lichamelijke of motorische ontwikkeling is onder te verdelen in de grove motoriek (lopen, klimmen, springen, e.d.) en de fijne motoriek (pakken, vasthouden, bouwen, e.d.). We bieden de kinderen afhankelijk van het soort motoriek verschillende soorten materiaal aan. Om de lichamelijke ontwikkeling te stimuleren krijgen de kinderen de ruimte om zowel binnen als buiten bezig te zijn met bewegen. Wanneer een kind de fijne of de grove motoriek wat minder beheerst, proberen we het kind daarin te stimuleren.

Bewegingsspel met peuters

Door te bewegen met peuters trachten we de motorische ontwikkeling nog extra te stimuleren. Hierbij gaat het om het bewegen met het hele lichaam. Peuters houden van rennen, klimmen en klauteren. Een vereiste hiervoor is dat er voldoende ruimte is om zo te kunnen bewegen. Bij droog weer gaan we buiten spelen op het speelplein. Het activiteitenaanbod bij het buitenspelen bestaat voornamelijk uit vrij spel, met fietsen, steppen, tractoren, zandbak, speelauto, glijbaan en wip. De bewegingsactiviteiten in de peuteropvang bestaan uit geleid spel zoals klimmen, glijden, of kringspelletjes, dansen, springen en het nadoen van dierbewegingen.

Lichaamsbesef

Om het lichaamsbesef te bevorderen doen we regelmatig zintuiglijke spelletjes met de peuters zoals horen, zien, ruiken en voelen. Ook maken we gebruik van liedjes en opzegversjes, waarbij delen van het lichaam aangewezen kunnen worden, zoals "Dit zijn mijn wangetjes" en "Hoofd, schouders, knie en teen". Hiermee gaat het kind zijn eigen lichaam en dat van anderen ontdekken.

De sociaal-emotionele ontwikkeling

Basisvoorwaarde voor een gunstige ontwikkeling in algemene zin van elk kind is een goede sociaal-emotionele ontwikkeling. Voor deze ontwikkeling is het belangrijk dat kinderen zich veilig en geborgen voelen. Lichamelijk of verbaal geweld door volwassenen of door kinderen wordt dan ook niet getolereerd. Er wordt op respectvolle wijze met het kind omgegaan. Zo wordt er niet over de hoofden van de kinderen heen gesproken. Eventuele problemen worden onder vier ogen besproken.

Door positief in te gaan op blijdschap, verdriet, woede, angst en onverschilligheid wordt de ontwikkeling van het leren kennen van de eigen gevoelens, het hiermee om kunnen gaan en deze gevoelens aan anderen duidelijk (durven) maken gestimuleerd. De gevoelens van de peuter worden serieus genomen, er wordt naar hem geluisterd en met hem meegeleefd. De pedagogisch medewerksters denken vanuit het kind en laten de peuter merken dat ze hem begrijpen.

Het stimuleren van het leren spelen en leren omgaan met andere kinderen

De 2 jarige peuter moet nog leren spelen en nog gaan ontdekken wat hij met speelgoed kan doen. Hij leert dit niet alleen door stimulering van de pedagogisch medewerksters, maar ook doordat hij andere kinderen ziet spelen. Omdat hij nog niet weet wat samen spelen is en omdat hij de wereld om zich heen nog egocentrisch (vanuit zichzelf) bekijkt, zijn er veel kleine conflicten. Wat hij wil hebben, wil hij dadelijk, ongeacht of er een ander kind mee speelt. Sterker nog, juist omdat een ander kind ergens plezier in heeft, wordt hij op het idee gebracht. Zo is samenspel vooral voor de jongsten een afwisseling van spel en kleine ruzietjes. Ingrijpen door de pedagogisch medewerksters is soms wel eens nodig, maar het lost zich meestal vanzelf op.

Bij gedrag wat niet genegeerd kan en mag worden, zoals plagen, pesten, buitensluiten of elkaar pijn doen, wordt er door de pedagogisch medewerksters ingegrepen. Geduldig en vriendelijk, maar wel duidelijk wordt uitgelegd waarom iets niet mag. Bij herhaling of extreem gedrag wordt het kind even apart op de bank of op een stoeltje gezet. Wanneer het kind wordt opgehaald, wordt dit gedrag en het apart zetten gemeld aan de ouders.

De sociale houding die het kind geleerd wordt komt overeen met zijn leeftijd en ontwikkelingsniveau. Naarmate de peuter ouder wordt, wordt hem aangeleerd rekening te houden met elkaar en elkaars eigendommen, elkaar te respecteren, voorzichtig en zorgvuldig om te gaan met het speelgoed en zo mogelijk mee te helpen met opruimen.

Het ontwikkelen van een positief zelfbeeld

Om een positief beeld van zichzelf te kunnen ontwikkelen, geven we de peuter complimentjes bij lief en aardig gedrag en bij alles wat hij al kan. Ook geven we opbouwende kritiek. Negatief gedrag negeren we zoveel mogelijk, mits het geen gevaar oplevert voor het kind of zijn omgeving. Door niet in te grijpen als het niet echt nodig is, leert het kind de gevolgen van zijn gedrag te ervaren en leert hij zelf verantwoordelijk te zijn voor zijn gedrag. Dit stimuleert de zelfredzaamheid en maakt een kind weerbaar.

Gebeurtenissen in het gezin

Als er een emotionele gebeurtenis in het gezin plaatsvindt, zoals geboorte, overlijden, verhuizing of echtscheiding, kan de peuter een terugval krijgen. De pedagogisch medewerksters willen dit graag van u horen, zodat er extra aandacht aan de peuter kan worden gegeven.

Het leren omgaan met volwassenen

Er wordt de kinderen aangeleerd beleefd te zijn tegen volwassenen en de pedagogisch medewerksters. Om conflictsituaties tussen peuters en pedagogisch medewerksters uit de weg te gaan, hanteren we een vaste dagindeling met vaste regels. Hiermee bereiden we de peuters voor op de dingen die komen gaan. Op deze manier leert de peuter ook geven en nemen en kan hij zijn eigen karakter gaan vormen.

Het stimuleren van de identiteit en zelfredzaamheid

Om de identiteit te stimuleren gebruiken we regelmatig de voornaam van het kind, bijv. in de kring bij het uitdelen van een beker drinken. Zo leert de peuter wie hij is, hoe hij heet en dat hij iemand is. Het zelfvertrouwen vergroten we door het kind kleine opdrachten te geven die passen bij zijn ontwikkelingsniveau, hem te laten ervaren wat hij al kan, hem te prijzen als hij iets goed doet, of hem te helpen waar dat nodig is.

Dagelijks werken we aan de zelfstandigheids- en de zelfredzaamheidsstraining, zoals zelf handen wassen, zelf jas aantrekken en zelf broek ophalen, maar ook zelf een puzzeltje maken of zelf iets opruimen. Hierbij letten we op wat het kind al kan en waar hij op dat moment aan toe is. Doordat we genoeg ruimte geven voor zelfstandigheid en het kind laten weten dat hij fouten mag maken, wordt de zelfstandigheid gestimuleerd. Een kind dat uit ervaring weet dat hij fouten mag maken, durft er voor uit te komen dat hij iets niet weet of niet kan.

De verstandelijke (cognitieve) ontwikkeling

Kinderen leren spelenderwijs de wereld om zich heen te ontdekken. Door middel van puzzels, spelletjes, kleuren en vormen proberen we het denkvermogen te stimuleren. Ook voorleesboeken en seizoensthema's spelen hierbij een rol. Het helpt de peuter met het leren waar te nemen, te ordenen en te sorteren. Het zelfstandig bedenken van oplossingen voor problemen door het kind is van groot belang in de verstandelijke ontwikkeling, bijvoorbeeld door zelf een puzzel proberen te maken.

B. Verzorgen van kinderen

Peuteropvang De Kabouters heeft zijn eigen dagindeling, afgestemd op de behoefte van de kinderen.

Peuters hebben nog geen begrip van tijd en hebben geen idee van wat het betekent als er gezegd wordt: *"Ik kom je straks weer halen"*. Door het aanbieden van een dagindeling met een regelmatig en consequent programma en vaste regels wordt het *"straks"* voor de peuter verduidelijkt. Middels een vaste structuur van *"eerst gaan we dit doen"*, *"dan gaan we wat drinken"*, *"dan gaan we dat doen"* en *"dan komt mama"*, leren we het kind vertrouwen te krijgen in de omgeving en dat mama hem inderdaad weer komt halen. Deze dagindeling geeft zowel de kinderen als pedagogisch medewerkers houvast.

Om te voldoen aan een pedagogisch verantwoorde dagindeling wordt er uitgegaan van de volgende structurele momenten:

- Het **emotionele** moment van afscheid nemen;
- Het **individuele** moment van het beginnen met vrij spelen;
- Het **creatieve** moment van bij elkaar aan tafel gaan zitten om te knutselen;
- Het **rituele** moment van het verschonen en naar de WC gaan en handen wassen;
- Het **collectieve** moment van het met elkaar in de kring zitten;
- Het **sociale** moment van samen naar buiten gaan om te spelen
- Het **vanzelfsprekende** moment van het ophalen van de peuter.

Peuteropvang De Kabouters voldoet qua veiligheid, fysieke omgeving en hygiëne aan de eisen gesteld in de wet kinderopvang.

Veiligheid en gezondheid

De inrichting van het pand en de materialen waar we mee werken zijn gericht op kinderen. Daarnaast zijn extra maatregelen getroffen en afspraken gemaakt om ervoor te zorgen dat de opvang veilig en gezond verloopt.

Voor calamiteiten is er een ontruimingsplan. Regelmatig wordt er een ontruimingsoefening gehouden waarbij iedereen de peuteropvang moet verlaten. Er zijn voldoende blusmiddelen (brandblussers, blusdekens).

Vanuit het team van de peuteropvang is er per dag minimaal 1 pedagogisch medewerkster aanwezig die in het bezit van een geldig EHBO-diploma/BHV. Een EHBO-doos staat in het lokaal in het keukenkastje boven het aanrecht.

Tijdens het spelen is er toezicht op de kinderen door de pedagogisch medewerkers, eventueel ondersteund door een stagiaire of vrijwilliger.

Hygiëne

Wij leren de kinderen aan na het naar de WC gaan hun handen te wassen. De allerkleinste peuters worden regelmatig verschoond, een poepluier wordt direct verschoond. Na het verschoonen wassen de pedagogisch medewerkers/hulpouders hun handen.

Zodra de ouders aangeven met de zindelijkheidstraining te zijn begonnen wordt het kind extra meegenomen naar het toilet. Reserve kleding is, in geval van een ongelukje, aanwezig.

Het speelgoed wordt minimaal tweemaal per jaar gereinigd en zo nodig vaker i.s.m. met de ouders. De WC, de wasbakjes en de vloeren worden dagelijks schoongemaakt.

Fysieke omgeving

De groepsruimte is verzorgd en overzichtelijk. In de groepsruimte zijn aparte hoekjes voor de kinderen gemaakt. Daardoor kunnen zij ongestoord spelen met datgene wat zij leuk vinden. De kinderen, die zich wat meer willen uitleven, kunnen op de gang spelen.

De buitenspeelplaats is afgesloten en voorzien van een hoog hek. De kinderen spelen alleen buiten als er een pedagogisch medewerker bij is.

C. Overbrengen van normen en waarden aan de kinderen

In de peuteropvang hebben we te maken met de Nederlandse cultuur en diverse andere culturen. Hierdoor hebben we te maken met verschillende normen en waarden. In peuteropvang De Kabouters willen we de Nederlandse cultuur niet tot norm verheffen en blijven openstaan voor andere culturen. Door de kinderen kennis te laten maken met de verschillende achtergronden willen we ze leren begrip op te brengen voor verschillen die er zijn en dit te respecteren en waarderen.

Rechten en plichten van het kind

Elk kind heeft recht op een goede verzorging en de mogelijkheid om zich op alle ontwikkelingsgebieden te ontplooien. Het kind heeft er recht op om zijn/haar gevoelens te uiten en zichzelf te zijn, waarbij rekening gehouden moet worden met de anderen in de groep. Van de kinderen verwachten we dat ze zich houden aan de regels, waarden en normen van de peuteropvang voor zover dat in hun vermogen ligt. Hierbij houden we rekening met hun leeftijd en ontwikkeling.

Belonen en corrigeren

De pedagogisch medewerksters benaderen de kinderen zoveel mogelijk op een positieve manier. Dit doen wij door complimentjes te geven aan de kinderen als zij iets goed doen. Wanneer een kind iets niet mag en hij/zij doet het toch, dan legt de pedagogisch medewerkster uit waarom dit niet mag.

Soms is het nodig dat de pedagogisch medewerkster een kind toch moet corrigeren. De correctie bestaat uit even apart zitten en tot rust komen. Uitgangspunt bij correctie is dat niet het kind afgekeurd wordt, maar bepaalde gedragingen.

Rituelen, feesten en verjaardagen

Rituelen geven de kinderen vastigheid, bijvoorbeeld een liedje voor het eten. Ook aan feesten, zoals het Sinterklaasfeest, het Kerstfeest, Paasfeest en het Zomerfeest wordt aandacht besteed. De viering wordt aangepast aan de leeftijd van de peuters.

Bij het vieren van een verjaardag mag er getrakteerd worden. Wel vragen we aan de ouders rekening te houden met de tanden en geen snoep uit te delen. Ook kunnen er kinderen zijn die een speciaal dieet hebben en daarom bepaalde dingen niet mogen eten. We nodigen de ouders uit om de viering van het kind mee te maken.

Deel 2

Concrete doelstelling:

Wij vinden een peuteropvang een aanvulling op de thuissituatie. De locatie moet zo aangekleed en verzorgd zijn dat het kind zich bij binnenkomst meteen veilig en geborgen voelt. De inrichting en het materiaal moeten uitnodigen tot spelen en ontwikkeling stimuleren.

Voor kind én ouder bestaat er de mogelijkheid om andere kinderen en ouders te ontmoeten.

Groepsgrootte en aantal pedagogisch medewerkers

Binnen de Wet kinderopvang is bepaald hoeveel kinderen je in een groep mag opvangen. Deze groepen worden *stamgroepen* genoemd. Een stamgroep binnen de peuteropvang bestaat uit maximaal 16 kinderen van 2-4 jaar. Peuteropvang De Kabouters heeft 2 groepen (groep 1 en groep 2).

Het aantal kinderen per pedagogisch medewerkster is:

- één pedagogisch medewerker op acht kinderen van 2-4 jaar

Vaste stamgroepen

Binnen de kinderopvang bestaat de wettelijke regel dat kinderen in een vaste (stam)groep moeten worden opgevangen. Het (tijdelijk) opvangen van een kind in een tweede stamgroep kan alleen met schriftelijke toestemming van ouders.

Gediplomeerde pedagogisch medewerkers

Binnen de peuteropvang werken pedagogisch medewerkers die gediplomeerd zijn volgens de eisen zoals gesteld in de CAO Kinderopvang.

Coaching pedagogisch medewerkers

Door middel van pedagogische coaching wordt bijgedragen aan de professionele ontwikkeling van medewerkers en aan deskundigheids- en kwaliteitsbevordering. Bij het coachen van de pedagogisch medewerker kunt u denken aan een individueel ontwikkelgesprek, coaching-on-the-job, video-interactiebegeleiding of een groepsconsultatie binnen een trainingstraject. Binnen de organisatie wordt per jaar minimaal 10 uur per fte medewerker aan pedagogische coaching besteed, waarbij elke medewerker minimaal 1 uur coaching krijgt en de overige uren naar behoefte kunnen worden verdeeld.

Stagiaires en vrijwilligers

Stagiaires krijgen bij De Kabouters de mogelijkheid om het vak van pedagogisch medewerkster in de praktijk te leren. Een stagiaire via de beroepsopleidende leerweg (BOL) komt voor een vooraf vastgestelde periode stagelopen. Een BOL stagiaire staat als extra kracht ingedeeld op een groep en wordt begeleid door een gediplomeerde pedagogisch medewerkster.

Binnen de Kabouters zijn vrijwilligers die een handje helpen op de groep of bijvoorbeeld helpen bij het schoonmaken van speelgoed, helpen bij het zomerfeest of voorlezen tijdens de voorleesdagen.

Zelfredzaamheid

Bij alle activiteiten geldt: de kinderen worden gestimuleerd tot zelfredzaamheid (bijvoorbeeld zelf jassen aandoen, zelf je werkje in de vensterbank leggen), maar ook worden ze gestimuleerd voor zichzelf op te komen. Sommige kinderen hebben daar meer moeite mee dan andere kinderen. Aan de kinderen die er moeite mee hebben, wordt extra aandacht gegeven.

Het spelmateriaal van De Kabouters is bewust aangeschaft. Het moet het kind helpen en stimuleren zich te ontwikkelen. Alles heeft een vaste plaats zodat het kind het zelfstandig kan pakken en ook weer kan opruimen.

Tijdsindeling

Op peuteropvang De Kabouters werken we bewust met een vaste tijdsindeling. Aan de hand van deze indeling weten kinderen wat er komen gaat. Het op tijd brengen en halen van de kinderen is daarbij belangrijk voor de rust in de groep. Mocht dit niet altijd mogelijk zijn, dan is het gewenst dat ouders dit van tevoren kenbaar maken. De pedagogisch medewerkster zal dan bekijken of dit niet teveel onrust veroorzaakt.

Indeling van de ochtend:

Kinderen brengen: 8.15-8.45 uur
Ouders kunnen blijven tot 9.00 uur
Vrij spelen, met aanbod van spelletjes (voor VVE)
Knutselactiviteit
Toiletbezoek/ verschonen
De kring, kaakje eten en limonade drinken
Buiten spelen
Kinderen ophalen: 11.45-12.00 uur

Indeling van de middag:

Kinderen brengen: 12.45-13.15 uur
Ouders kunnen blijven tot 13.15 uur
Vrij spelen, met aanbod van spelletjes (voor VVE)
Activiteit
De kring, kaakje eten en limonade drinken
Toiletbezoek/ verschonen
Buiten spelen
Kinderen ophalen: 16.00-16.15 uur

Openingsdagen en vakanties

Peuteropvang De Kabouters is geopend op maandag-, dinsdag-, woensdag-, donderdag- en vrijdagmorgen en op donderdagmiddag. Tijdens de schoolvakanties is de peuteropvang gesloten.

Het brengen van de kinderen

De ouders kunnen met het kind een puzzeltje maken of een boekje lezen. Sommige kinderen geeft dit een gevoel van zekerheid. Het is een voorbereiding op het afscheid nemen. Andere kinderen hebben er geen behoefte aan en willen meteen gaan spelen. De ouders kunnen kijken hoe het kind speelt en met wie.

Er is ook gelegenheid om de pedagogisch medewerkster dingen te vragen, praktische zaken als bijvoorbeeld telefoonnummers, zindelijkheid, maar ook hoe het met het kind in de groep gaat. Doordat de pedagogisch medewerkers werken op vaste dagdelen is er altijd een vertrouwd gezicht. Het is ook een moment om met andere ouders van gedachten te wisselen over opvoedkundige zaken van hun peuters of om afspraken te maken.

Afscheid nemen van de ouders of verzorgers

Belangrijk bij het afscheid nemen is dat de ouder duidelijk maakt aan het kind dat het weggaat, dat het nog even zwaait voor het raam (dit hoeft overigens niet) en ook komt ophalen. Als er eenmaal afscheid genomen is, is het niet verstandig om meteen weer binnen te komen. Stiekem weggaan, als het kind "lekker speelt", heeft vaak een negatief effect: het kind gaat lopen zoeken, waar mamma of pappa is gebleven. Vaak adviseert de pedagogisch medewerkster de ouder om tijdelijk een knuffeltje, doekje of speentje van het kind mee te geven.

Als het kind extreem veel moeite heeft met afscheid nemen, zijn er een paar mogelijkheden:

- Het kind letterlijk losmaken van de ouder en de ouder verzoeken om weg te gaan en te verzekeren, dat indien het kind ontroostbaar blijkt, dat zij de ouder opbelt. Ouders mogen ook zelf naar de peuteropvang bellen.
- De ouder vragen het afscheid nemen langzamerhand af te bouwen, door de eerste keer een paar keer kort weg te gaan en de keer daarop wat langer weg te gaan en zo het afscheid nemen af te bouwen.
- Blijft het kind ook nog na 1-2 maanden ontroostbaar na het afscheid, dan moet in overleg met de ouders naar een oplossing worden gezocht, omdat een huilend kind erg veel onrust brengt in de groep. Een optie is om het kind tijdelijk van de speelzaal te halen en het over een half jaar opnieuw in de groep in te delen.

Toiletbezoek

Peuteropvang De Kabouters heeft een toiletruimte. De kinderen worden geholpen met naar de wc gaan. Ook kinderen die luiers om hebben, maar zelf aangeven dat ze naar de wc willen, worden gestimuleerd om op de wc te gaan. Daarna handen wassen voor de hygiëne.

Vrij spelen

Verskillende aspecten van de ontwikkeling van elk kind kunnen in het vrije spel tot ontplooiing komen. Op de peuteropvang gebeurt dit onder begeleiding van de pedagogisch medewerksters. Soms mogen de peuters hun stamgroep verlaten en ook spelen in de speelstraat en het tweede lokaal (tussen 9 en 10 uur). Dit 'open deuren beleid' draagt positief bij aan de ontwikkeling van kinderen.

Er is divers speelmateriaal op De Kabouters aanwezig dat de fantasie, de grove en fijne motoriek prikkelt en dat aansluit op de cognitieve ontwikkeling van de peuters.

- Voor de fantasie/rollenspel: doktersspullen, keukenspulletjes, poppen en poppenwagens, boerderijdieren, garage, auto's en treinbaan;
- Voor de grove motoriek: fietsen en tractoren, glijbaan en wip;
- Voor de fijne motoriek: duplo, nopper, kralen rijgen, tekenen, noppenbord, hamertje-tik, zandbak;
- Voor de cognitieve ontwikkeling: puzzels in allerlei moeilijkheidsgradaties, de kassa met de gekleurde munten, spelletjes als domino en memory.

Voor de pedagogisch medewerksters is dit ook een moment om de kinderen te observeren. Tevens is het een moment om met de kinderen een spelletje te doen of voor te lezen.

Vrij spel houdt ook vaak in: conflicten tussen peuters onderling. De pedagogisch medewerksters kijken eerst of de kinderen het zelf kunnen oplossen. Gebeurt dit niet of niet bevredigend, dan grijpt ze in en probeert door middel van praten het conflict op te lossen.

Is er sprake van agressie naar een ander kind toe, dan wordt het kind even apart gezet op een stoeltje en wordt het andere kind eerst getroost. Met degene, die de agressie vertoont, gaat de pedagogisch medewerkster vervolgens praten. Dan moet het kind "sorry zeggen" tegen het andere kind en mag het weer verder spelen.

Bij herhaaldelijk opvallend gedrag worden ook de ouders ingelicht. Misschien zijn er omstandigheden thuis die dit gedrag kunnen veroorzaken of vertoont het kind thuis ook opvallend gedrag en kan er in overleg worden uitgevonden wat de beste aanpak is van dit gedrag.

Opruimen

Na het spelen hoort er ook opgeruimd te worden. Hiervoor geeft de pedagogisch medewerkster bepaalde kinderen gerichte opdrachjes. Als je van het opruimen ook een spelletje maakt, vinden de kinderen het vaak leuk om te helpen.

Structureel volgen van de ontwikkeling

Bij de Kabouters kijken we doorlopend naar wat een kind kan, doet en hoe het zich gedraagt. Dit observeren is gericht op de veiligheid, de ontwikkeling en het welbevinden van het kind. Met welbevinden bedoelen we 'hoe het met het kind gaat' op de groep. Naast het bieden van veiligheid en het stimuleren van een optimale ontwikkeling is het van groot belang dat kinderen zich prettig voelen in de groep. Door te observeren leren we het kind nog beter kennen en zien we wat er goed gaat en waar het kind ondersteuning kan gebruiken. We maken hierbij gebruik van observatielijsten (overdrachtsformulier) en kijken met behulp hiervan o.a. naar motoriek, spraak/taal en sociale competentie.

Samen met collega's van de groep volgt de mentor (zie 'Ouders, eerste aanspreekpunt') het welbevinden en de ontwikkeling van het kind en bespreekt dit met de ouders. Tussentijds en

tijdens de groepsbesprekingen bespreken we onderling hoe het met de kinderen op de groep gaat.

Bijzonderheden in de ontwikkeling

Ieder kind is uniek en in een groep zijn er dus geen twee kinderen hetzelfde. In een groep leeftijdsgenootjes kunnen we wel spreken van een 'gemiddelde ontwikkeling' en een 'gemiddeld gedrag'. Soms valt een kind op omdat het duidelijk (en herhaaldelijk) anders is in gedrag en/of ontwikkeling. Of we merken dat een kind zonder duidelijk aanwijsbare reden opeens heel ander gedrag vertoont. In deze gevallen spreken we van 'opvallend gedrag'.

Bij opvallend gedrag kan het gaan om zorgen om het kind in de groep. Bijvoorbeeld omdat het kind meer dan gemiddeld verlegen of juist druk is, of gedrag vertoont dat niet bij de leeftijd past. Het kan ook gaan om aspecten in de ontwikkeling van het kind door een bepaalde achterstand of stoornis. Soms spelen er thuis dingen die (tijdelijk) invloed hebben op het kind. Wanneer een kind bijvoorbeeld opeens een periode teruggetrokken en stil gedrag vertoont, proberen we, in samenspraak met de ouders, te achterhalen hoe het komt en hoe we het kind kunnen begeleiden om weer met de groep mee te doen. In alle gevallen bespreken we het gedrag of de ontwikkeling van het kind met de collega's op de groep. We informeren ouders en bespreken gezamenlijk wat nodig is om het kind verder te begeleiden of te stimuleren.

Indien nodig wordt een ontwikkelplan gemaakt, waarin we bijhouden welke activiteiten we bieden om de ontwikkeling verder te stimuleren en welk resultaat dit heeft. Soms is het nodig hierbij gebruik te maken van externe deskundigheid.

Sociale ontwikkeling

De kinderen krijgen (op den duur) contact met anderen en leren daarmee om te gaan. Ze leren dat er omgangsregels zijn en leren rekening te houden met elkaar. Soms hebben ze hier begeleiding bij nodig, bijvoorbeeld bij een ruzie over het delen van het speelgoed. De pedagogisch medewerkster helpt de kinderen zelf een oplossing te vinden en probeert lichamelijk "geweld" tegen te gaan door ze verbaal hun problemen te laten oplossen.

Motorische ontwikkeling

De motoriek wordt overal bij geoefend:

- grove motoriek: de grote en de kleine glijbaan, peutergym, fietsen en tractoren;
- fijne motoriek: knutselen, bouwen met nopper en duplo, zandbak, kralen rijgen.

Verstandelijke ontwikkeling

De verstandelijke ontwikkeling wordt ontwikkeld door o.a. puzzelen; er zijn puzzels met verschillende moeilijkheidsgraden:

- Voor de "jongsten" zijn er insteekpuzzels.
- Voor de "oudsten" zijn er ook ontwikkelingspuzzels met een extra moeilijkheidsgraad, zoals begrippen - op kleur sorteren, van groot naar klein, enz.
- Vormenpuzzels, maar ook puzzels in spelvorm; zoals een kleurenpuzzeldobbelsteenspel, memory, domino, lotto; allemaal om in een groepje te doen. Hierbij wordt ook vooral het geduld op de proef gesteld.
- Spelletjes in de kring.

Emotionele ontwikkeling

De poppenhoek is een soort huisje, waar ook de thuissituatie nagespeeld kan worden (rollenspel). De leeshoek is als rustpunt bedoeld. Lekker op een bankje een boekje kijken of voorgelezen worden.

Vooraf tijdens het vrije spelen komen de sociaalcommunicatieve vaardigheden (aardig zijn tegen elkaar, omgaan met een taak, kiezen, samen spelen, opkomen voor jezelf, omgaan met een ruzie) aan de orde.

Taalontwikkeling

Bij alle activiteiten wordt aandacht besteed aan de taalontwikkeling. De pedagogisch medewerkers gebruiken bewust de woorden die aansluiten op het thema van Uk en Puk. Naar aanleiding van bijvoorbeeld een vertelplaat of knieboek komt een thema aan de orde. Er hoort een verhaaltje bij, er worden liedjes gezongen en gerichte vragen gesteld. Zo leren de peuters nieuwe woorden, die met het thema te maken hebben.

In de kring hebben de kinderen dan de mogelijkheid om iets te vertellen (op je beurt wachten). Elke dag wordt er een boekje voorgelezen of verteld (waarneming). Na rust volgt beweging: bijvoorbeeld met je voeten stampen (begrippen als hard/zacht en snel/langzaam) en aanwijsspelletjes waarbij alle lichaamsdelen aan bod komen.

De kring

De pedagogisch medewerkers en de kinderen zetten de stoelen in de kring. In de kring is het een goed moment voor een kringgesprekje. Dit gaat vaak over kleine dingen: hoe is de vakantie geweest, een kind heeft nieuwe schoenen (welke kleur schoenen heb jij, hebben ze een rits, klittenband of veters en dergelijke).

Met de kringgesprekjes wordt de peuters de gelegenheid gegeven om wat te vertellen, maar ook naar elkaar te luisteren. Wil een nieuw kind nog niet in de kring zitten, dan maken de pedagogisch medewerkers daar geen punt van. Het kind moet dan wel rustig ergens anders zijn, omdat de kring voor de kinderen veel van hun concentratie vraagt en lawaai leidt ze dan teveel af. Het kind gaat na verloop van tijd vanzelf ook in de kring zitten.

De pedagogisch medewerker leest regelmatig een (prenten)boek voor. Ze wisselt per keer af: een wat moeilijker prentenboek voor de oudere kinderen en eenvoudige prentenboekjes voor de jongere kinderen. Voorlezen wordt gezien als een goede stimulans voor de spraak- en taalontwikkeling, voor de fantasie en voor de concentratie. We werken met thema's volgens de methode van Uk en Puk.

In de kring is het tijd voor het zingen van liedjes, met bewegingen erbij of een spelletje met bewegingen, eventueel met muziekinstrumentjes. Daarna is het tijd voor het eten van een kaakje en het drinken van limonade. Tijdens het uitdelen van de limonade doen we een namenrondje.

De kring is ook het moment om afspraken door te nemen: vaste regels worden hier benoemd zoals niet zonder de juf in de keuken, schuur, garderobe en kast. Door de kinderen de afspraken te laten herhalen leren de jongste kinderen het van de ouderen.

Verjaardagen, afscheid

Feestjes worden op peuteropvang De Kabouters in de kring gevierd. De jarige krijgt een muts op. We tellen op onze vingers hoeveel jaar de jarige is geworden. Dan zingen we verjaardagsliedjes. Kinderen die 4 zijn geworden en afscheid nemen van de speelzaal, krijgen een diploma van peuteropvang De Kabouters. Elk kind krijgt een mooie kaart voor zijn verjaardag.

Een vast onderdeel bij een verjaardag is de verjaardagsstoel en het 'uitblazen' van de kaarsjes op de taart. Wanneer de liedjes zijn gezongen en eventueel de muziekinstrumentjes zijn opgeborgen, mag de jarige zijn traktatie uitdelen. De pedagogisch medewerkers geven

de ouders het advies om voor een “gezonde” traktatie te zorgen. Meestal wordt de traktatie meegegeven naar huis.

Creatieve activiteit

Vaak gaan we gezamenlijk knutselen. Wanneer de activiteit erg arbeidsintensief is (prikken, handjes stempelen, knippen) wordt er gekozen voor een knutselactiviteit in kleine groepjes. Deze activiteiten zijn vrijwillig; soms wordt een kind gestimuleerd ook mee te doen, meestal is dit niet nodig.

Er wordt gewerkt aan de hand van de thema's (zie verder). De pedagogisch medewerkster laat de kinderen zelf zoveel mogelijk doen. Belangrijk is het om de kinderen vrij te laten in hun creativiteit. Sommige kinderen vinden bijvoorbeeld een werkje al af als er maar één ding is opgeplakt, andere kinderen kunnen er tijden mee bezig zijn. De pedagogisch medewerkster laat ten alle tijde haar waardering blijken voor het gemaakte werkstuk. Ook moedigt ze de kinderen aan om er langer mee bezig te zijn.

Mogelijkheden: scheuren, knippen (oudsten), plakken, tekenen (kleurpotloden, wascokrijt, nat bordkrijt en dergelijke), kleien (speel- en natuurklei), met kosteloos materiaal werken, verven.

Eten en drinken

Tijdens de peuteropvang is er een eet/drinkmoment, dat beginnen we met een liedje. We eten vers fruit en een kaakje en drinken 'smaakwater'. Ook van het eten en drinken maken we een educatief moment, we benoemen de namen van de kinderen en bijvoorbeeld de fruitsoorten of laten een peuter uitdelen.

Ouders hoeven in principe geen eten en drinken mee te geven. Mocht het kind een allergie hebben, dan kunnen ouders dat aangeven en een vervanging meegeven. De kinderen worden gestimuleerd om op hun stoeltje te blijven zitten en te wachten tot de anderen klaar zijn. Van de peuters wordt verwacht, dat ze uit een gewone beker kunnen drinken, en het anders snel zullen leren doordat ze het van de andere peuters zien.

Buiten spelen

Peuteropvang De Kabouters heeft een eigen buitenspeelplaats. Buiten zijn allerlei fietsjes en karren, er is een zandbak met speelgoed, stoepkrijt, ballen en een watertafel. We gaan in principe elke dag naar buiten.

Als het heel slecht weer is, kunnen de kinderen zich uitleven met bewegingsactiviteiten zoals rennen, stoelendans, zang/dansspelletjes, gymcircuit enz.

Wanneer we naar buiten gaan, gaan de kinderen op de gang hun jassen aan doen, eventueel met hulp van de pedagogisch medewerkers. Ze moeten bij de deur wachten tot iedereen klaar is, en een van de leidsters mee naar buiten kan gaan. Buiten kunnen de kinderen in de zandbak spelen met allerlei zandbakmateriaal als scheppen, emmers, autootjes, zeefjes en vormpjes. Verder kunnen de kinderen fietsen, skippyballen, met de ballen spelen, bij mooi weer met water spelen of met stoepkrijt. Er is ook een glijbaan en een speelauto.

Na afloop ruimen we samen op: alle fietsjes en het andere spelmateriaal weer terug naar de schuur brengen. De kinderen mogen helpen. Vaak vinden ze dat heel leuk. Na het spelen in de zandbak mogen de kinderen helpen vegen. Dan gaan we nog even het zand afkloppen en gaan we naar binnen. Belangrijk is, dat we allemaal naar binnen gaan en afsluiten in de kring. Er wordt nog een afscheidslied gezongen (“Wij gaan naar huis toe”) en werkjes

worden mee naar huis gegeven. Wordt een kind eerder of door een ander opgehaald, dan moet dit aan de leidsters gemeld worden.

Werken met thema's

Verspreid over het jaar staan in peuteropvang De Kabouters thema's van "Uk en Puk" centraal. De activiteiten, de liedjes en de aankleding van de peuteropvang zijn thematisch met elkaar verbonden.

Vanuit Uk en Puk werken we met de volgende thema's:

Welkom Puk

Wat heb jij aan vandaag? :

Eet smakelijk

Dit ben ik!

Reuzen en Kabouters

Regen

Hatsjoe

Knuffels

Oef, wat warm

Ik en mijn familie

Vanaf september 2019 zal een nieuw thema worden toegevoegd: Ik ben een kunstenaar!

Vanzelfsprekend worden in deze thema's zoveel mogelijk de seizoenen, feestdagen e.d. verwerkt, zoals:

- Herfst; kennismaken met de natuur, bladeren en eikels en dergelijke, werken met natuurlijk materiaal.
- Dierendag; praten over huisdieren, eventueel een dier in de klas.
- Kinderboekenweek; het belang van voorlezen en de verschillende prenten- en voorlees- boeken onder de aandacht brengen.
- Sinterklaas; toewerken naar een bezoek van Sint en zijn Pieten.
- Kerst; rust en gezelligheid, een kerstsfeer creëren.
- Winter; over sneeuw, ijs, vriezen, dooien enz.
- Pasen; eieren zoeken met de Paashaas.
- Voorjaar; bijvoorbeeld over bloembollen enz.
- Moederdag; knutselen
- Nationaal voorleesontbijt; afhankelijk van de tijd, met de woensdaggroep.
- Vaderdag; knutselen
- Zomer; water, strand, Zomerfeest

Ook wordt er aandacht besteed aan verjaardagen, waaronder het afscheid van een 4-jarige en de geboorte van een broertje en/of zusje.

Ouders

De ouders van de peuters spelen een belangrijke rol in peuteropvang De Kabouters. Wanneer een peuter voor het eerst komt, kan hij samen met zijn ouders of een van zijn ouders iets later komen, zodat het niet zo druk meer is en de s de tijd hebben om het een en ander door te spreken. Zo willen de pedagogisch medewerksters bijv. weten of het kind allergisch is, of het zindelijk is of niet, of het uit een gewone beker kan drinken en of er andere bijzonderheden zijn. Dan neemt de ouder afscheid en zal de peuter er vertrouwen in moeten krijgen, dat zijn papa of mama altijd weer terugkomt, en dat de leidsters er zijn om voor hem te zorgen.

Sommige kinderen huilen een korte periode als vader of moeder weggaat. Het is ook niet niks voor een tweejarige om zijn ouder uit te zwaaien. En het komt ook wel voor dat peuters eerst probleemloos afscheid nemen en daar pas later moeite mee hebben. De pedagogisch medewerksters kunnen de kinderen heel goed kalmeren. Ouders mogen gerust even naar de peuteropvang bellen om te horen hoe het gaat. In die uitzonderingsgevallen dat het niet gaat, belt de pedagogisch medewerkster met de desbetreffende ouder. Het is dus belangrijk dat de juiste telefoonnummers op de peuteropvang bekend zijn.

Voor aanvang is een kwartier bestemd voor ouders om nog even iets samen met het kind te doen; een puzzeltje maken of een boekje lezen. Vanzelfsprekend is het mogelijk om ook even een praatje met de pedagogisch medewerkster of met andere ouders te maken. Ook bij het ophalen kunnen ouders met eventuele vragen bij de pedagogisch medewerkster terecht en soms spreekt een pedagogisch medewerkster een ouder aan als daar reden toe is.

Aan het einde van een dagdeel spelen kunnen de kinderen door de ouders uit de groep worden opgehaald. Ouders zijn verplicht de pedagogisch medewerksters te informeren als hun kind door iemand anders als de ouders wordt opgehaald.

Een eerste aanspreekpunt.

Wanneer een kind voor het eerst naar de opvang komt, krijgt het een mentor toegewezen. Dit is één van de pedagogisch medewerkers die direct betrokken is bij de opvang van het kind. Deze pedagogisch medewerker voert het kennismakingsgesprek met ouders en blijft het eerste aanspreekpunt, totdat het kind de overstap maakt naar de basisschool. De mentor volgt het welbevinden en de ontwikkeling van het kind en bespreekt dit met de ouders.

Door te werken met mentoren is het voor ouders duidelijk bij wie ze moeten zijn met vragen. Het vergroot de betrokkenheid, verstevigt de relatie tussen pedagogisch medewerker en ouder en zorgt voor een effectievere communicatie.

Door het mentorschap kan de pedagogisch medewerker een aantal kinderen nog beter leren kennen en hoerdoor beter inspelen op hun individuele behoefte. Kinderen zullen hierdoor eerder en makkelijker contact leggen met de pedagogisch medewerker en zich sneller vertrouwd en emotioneel veilig voelen.

Seizoensboekje en Nieuwsbrief

Drie keer per jaar verspreidt peuteropvang De Kabouters het seizoenboekje. De pedagogisch medewerksters schrijven daarin diverse stukjes, de vakantiedata, alsmede puzzeltjes en verhaaltjes voor de kinderen. Algemene mededelingen komen via de nieuwsbrief.

Thema avond

Peuteropvang De Kabouters organiseert thema-avonden voor ouders, eventueel in samenwerking met het consultatiebureau. In het verleden gingen dergelijke avonden over EHBO voor kinderen, logopedie, opvoedproblematiek en voorleesboeken.

In geval van bijzonderheden kan contact opgenomen worden met de wijkverpleegkundige, hiervoor is altijd eerst toestemming nodig van de ouders/verzorgers. De medewerkers zijn verplicht tot geheimhouding van de persoonsgegevens waarvan zij kennis nemen, enige uitzondering hierop is een wettelijke verplichting tot het verstrekken van gegevens. Gegevens worden 7 jaar bewaard en daarna vernietigd.

Overdracht naar de basisschool

Zodra een kind naar de basisschool gaat, zorgen we, samen met de ouders, voor een overdracht naar school. Afhankelijk van hoe het met een kind gaat, kan het hierbij gaan om een papieren of een persoonlijke overdracht.

Klachten

Iedere dag doen we er alles aan om u en uw kind de allerbeste opvang te bieden. Toch kan het zijn dat u hierover opmerkingen of klachten heeft. U kunt hiervoor altijd terecht bij de pedagogisch medewerksters. Is uw klacht na dit gesprek niet naar tevredenheid opgelost, wilt u liever niet met de betrokken medewerk(st)er in gesprek gaan of gaat de klacht over de organisatie dan kunt u een stapje verder. De informatie hierover vindt u in onze interne klachtenregeling. Mocht u intern geen bevredigende oplossing vinden voor het probleem dan kunt u een beroep doen op de Geschillencommissie(www.degeschillencommissie.nl).